

CUPRINS

TITLUL I. URMĂRIREA PENALĂ	1
Capitolul I. Dispoziții generale	1
<i>Secțiunea 1. Considerații cu privire la structura procesului penal.</i>	
<i>Urmărirea penală, prima fază a procesului penal</i>	1
<i>Secțiunea a 2-a. Obiectul urmăririi penale</i>	4
<i>Secțiunea a 3-a. Limitele fazei urmăririi penale</i>	7
<i>Secțiunea a 4-a. Trăsăturile caracteristice fazei urmăririi penale</i>	8
<i>Secțiunea a 5-a. Dispoziții generale privind urmărirea penală</i>	14
Capitolul al II-lea. Organele de urmărire penală și competențele acestora	20
<i>Secțiunea 1. Precizări introductive</i>	20
<i>Secțiunea a 2-a. Organele de cercetare penală ale poliției judiciare</i>	22
<i>Secțiunea a 3-a. Organele de cercetare penală speciale</i>	22
<i>Secțiunea a 4-a. Procurorul</i>	23
§1. Supravegherea activității organelor de cercetare penală	23
§2. Efectuarea urmăririi penale	32
<i>Secțiunea a 5-a. Dispoziții speciale privind competența organelor de urmărire penală</i>	35
<i>Secțiunea a 6-a. Actele întocmite de alte organe decât cele de urmărire penală</i>	37
Capitolul al III-lea. Efectuarea urmăririi penale	40
<i>Secțiunea 1. Sesizarea organelor de urmărire penală</i>	40
§1. Considerații introductive	40
§2. Modurile de sesizare generale	42
2.1. Plângerea	42
2.2. Denunțul	44
2.3. Sesizarea din oficiu	46
2.4. Sesizarea și constatarea unor infracțiuni flagrante	47
§3. Modurile de sesizare speciale	49
3.1. Precizări introductive	49
3.2. Plângerea prealabilă	50
§4. Examinarea sesizării de către organul de urmărire penală	58
§5. Autorizări sau alte condiții prealabile necesare efectuării în continuare a urmăririi penale a unei persoane	59
<i>Secțiunea a 2-a. Desfășurarea urmăririi penale</i>	59
<i>Secțiunea a 3-a. Suspendarea urmăririi penale</i>	70
<i>Secțiunea a 4-a. Terminarea urmăririi penale</i>	73

<i>Secțiunea a 5-a. Rezolvarea cauzelor de către procuror</i> _____	76
§1. Trimiterea în judecată _____	77
§2. Clasarea cauzei și renunțarea la urmărirea penală _____	82
2.1. Considerații generale _____	82
2.2. Clasarea _____	83
2.3. Renunțarea la urmărirea penală _____	87
Capitolul al IV-lea. Reluarea urmăririi penale _____	96
Capitolul al V-lea. Plângerea împotriva actelor și măsurilor de urmărire penală _____	103
<i>Secțiunea 1. Considerații generale</i> _____	103
<i>Secțiunea a 2-a. Plângerea împotriva măsurilor și actelor de urmărire penală ale organelor de cercetare penală</i> _____	104
<i>Secțiunea a 3-a. Plângerea împotriva actelor procurorului</i> _____	104
<i>Secțiunea a 4-a. Plângerea împotriva soluțiilor de neurmărire sau netrimiteri în judecată</i> _____	106
TITLUL AL II-LEA. CAMERA PRELIMINARĂ _____	121
Capitolul I. Considerații generale _____	121
Capitolul al II-lea. Procedura camerei preliminare _____	125
TITLUL AL III-LEA. JUDECATA _____	141
Capitolul I. Dispoziții generale privind judecata _____	141
<i>Secțiunea 1. Considerații generale privind judecata și principiile specifice fazei de judecată</i> _____	141
§1. Judecata – fază importantă a procesului penal _____	141
§2. Principiile specifice fazei de judecată _____	143
<i>Secțiunea a 2-a. Reglementări generale privind judecata</i> _____	157
<i>Secțiunea a 3-a. Dispoziții generale privind hotărârile judecătorești</i> _____	177
Capitolul al II-lea. Judecata în primă instanță _____	182
<i>Secțiunea 1. Considerații generale</i> _____	182
<i>Secțiunea a 2-a. Ședința de judecată în primă instanță</i> _____	187
§1. Începutul ședinței de judecată _____	187
§2. Cercetarea judecătorească _____	193
§3. Judecata în cazul recunoașterii învinuirii _____	206
§4. Dezbaterile _____	217
<i>Secțiunea a 3-a. Deliberarea și pronunțarea hotărârii</i> _____	219
<i>Secțiunea a 4-a. Rezolvarea cauzei penale</i> _____	224
<i>Secțiunea a 5-a. Sentința penală</i> _____	228
Capitolul al III-lea. Căile de atac ordinare _____	238
<i>Secțiunea 1. Considerații generale privind căile de atac</i> _____	238

<i>Secțiunea a 2-a. Apelul</i>	243
§1. Precizări introductive	243
§2. Titularii apelului	247
§3. Termenul de apel	253
§4. Declararea și motivarea apelului, renunțarea la apel, retragerea apelului	258
§5. Efectele apelului	263
§6. Judecarea apelului	274
§7. Soluționarea apelului	278
§8. Rejudecarea cauzei	286
Capitolul al IV-lea. Contestația	288
<i>Secțiunea 1. Considerații generale</i>	288
<i>Secțiunea a 2-a. Hotărârile supuse contestației</i>	289
<i>Secțiunea a 3-a. Titularii contestației</i>	290
<i>Secțiunea a 4-a. Termenul de declarare a contestației</i>	291
<i>Secțiunea a 5-a. Declararea contestației și retragerea acesteia</i>	292
<i>Secțiunea a 6-a. Efectele contestației</i>	294
<i>Secțiunea a 7-a. Procedura de soluționare a contestației</i>	295
Capitolul al V-lea. Căile de atac extraordinare	297
<i>Secțiunea 1. Considerații generale</i>	297
<i>Secțiunea a 2-a. Contestația în anulare</i>	298
§1. Considerații generale	298
§2. Cazurile de contestație în anulare	299
§3. Exercițarea contestației în anulare	314
§4. Judecata contestației în anulare	317
<i>Secțiunea a 3-a. Recursul în casație</i>	323
§1. Considerații generale	323
§2. Obiectul recursului în casație	328
§3. Titularii recursului în casație	332
§4. Termenul de recurs în casație	334
§5. Retragerea recursului în casație	335
§6. Declararea și motivarea recursului în casație	336
§7. Efectele recursului în casație	350
§8. Judecata recursului în casație	354
<i>Secțiunea a 4-a. Revizuirea</i>	366
§1. Condiții generale	366
§2. Cazurile de revizuire	370
§3. Procedura judecării cererii de revizuire	379
§4. Revizuirea în cazul hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului (art. 465 CPP)	385

<i>Secțiunea a 5-a. Redeschiderea procesului penal în cazul judecării în lipsa persoanei condamnate</i>	388
Capitolul al VI-lea. Dispoziții privind asigurarea unei practici judiciare unitare	399
<i>Secțiunea 1. Recursul în interesul legii</i>	399
<i>Secțiunea a 2-a. Sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept</i>	404
TITLUL AL IV-LEA. PROCEDURI SPECIALE	409
Capitolul I. Considerații generale privind procedurile speciale	409
Capitolul al II-lea. Acordul de recunoaștere a vinovăției	410
<i>Secțiunea 1. Considerații preliminare</i>	410
<i>Secțiunea a 2-a. Titularii acordului de recunoaștere a vinovăției</i>	412
<i>Secțiunea a 3-a. Obiectul acordului de recunoaștere a vinovăției</i>	416
<i>Secțiunea a 4-a. Încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției</i>	421
<i>Secțiunea a 5-a. Controlul judiciar asupra acordului de recunoaștere a vinovăției</i>	425
Capitolul al III-lea. Contestația privind durata procesului penal	434
Capitolul al IV-lea. Procedura privind tragerea la răspundere penală a persoanei juridice	443
Capitolul al V-lea. Procedura în cauzele cu infractori minori	448
<i>Secțiunea 1. Considerații generale</i>	448
<i>Secțiunea a 2-a. Urmărirea penală în cauzele cu infractori minori</i>	449
<i>Secțiunea a 3-a. Judecata în cauzele cu infractori minori</i>	453
<i>Secțiunea a 4-a. Punerea în executare a măsurilor educative</i>	463
Capitolul al VI-lea. Procedura dării în urmărire	465
Capitolul al VII-lea. Procedura reabilitării	468
<i>Secțiunea 1. Dispoziții generale</i>	468
<i>Secțiunea a 2-a. Reabilitarea de drept</i>	468
<i>Secțiunea a 3-a. Reabilitarea judecătorească</i>	469
Capitolul al VIII-lea. Procedura reparării pagubei materiale sau a daunei morale în caz de eroare judiciară sau în caz de privare nelegală de libertate ori în alte cazuri	482
Capitolul al IX-lea. Procedura în caz de dispariție a dosarelor judiciare și a înscrisurilor judiciare	492
Capitolul al X-lea. Procedura privind cooperarea judiciară internațională și punerea în aplicare a tratatelor internaționale în materie penală	498
Capitolul al XI-lea. Procedura de confiscare sau de desființare a unui înscris în cazul clasării sau al renunțării la urmărirea penală	505

TITLUL AL V-LEA. EXECUTAREA HOTĂRÂRILOR PENALE	511
Capitolul I. Aspecte generale privind executarea hotărârilor penale	511
<i>Secțiunea 1. Punerea în executare a hotărârilor penale – fază a procesului penal</i>	511
<i>Secțiunea a 2-a. Autoritatea de lucru judecat a hotărârilor penale</i>	512
<i>Secțiunea a 3-a. Momentul la care rămân definitive hotărârile judecătorești penale</i>	515
<i>Secțiunea a 4-a. Instanța competentă să pună în executare hotărârile judecătorești penale și judecătorul delegat cu executarea</i>	516
Capitolul al II-lea. Punerea în executare a pedepselor principale	518
<i>Secțiunea 1. Punerea în executare a pedepsei închisorii sau a detențiunii pe viață</i>	518
<i>Secțiunea a 2-a. Punerea în executare a pedepsei amenzii</i>	525
Capitolul al III-lea. Punerea în executare a pedepselor complementare	528
Capitolul al IV-lea. Punerea în executare a măsurilor de siguranță	530
Capitolul al V-lea. Punerea în executare a altor dispoziții	535
Capitolul al VI-lea. Punerea în executare a amenzii judiciare și a cheltuielilor judiciare avansate de stat	536
Capitolul al VII-lea. Punerea în executare a dispozițiilor civile din hotărâre	537
Capitolul al VIII-lea. Alte dispoziții privind executarea	539
<i>Secțiunea 1. Condamnarea în cazul anulării sau revocării renunțării la aplicarea pedepsei sau a amânării aplicării pedepsei</i>	539
<i>Secțiunea a 2-a. Schimbări în executarea unor hotărâri</i>	541
<i>Secțiunea a 3-a. Înlăturarea sau modificarea pedepsei</i>	546
Capitolul al IX-lea. Dispoziții comune	547
BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ	555
INDEX	561

Prof. univ. dr. **Anastasiu Crișu**
Facultatea de Drept a Universității din București

Drept procesual penal. Partea specială

conform noului Cod de procedură penală

Ediția a 2-a, revizuită și actualizată

Capitolul al II-lea. Procedura camerei preliminare

109. Obiectul procedurii. Potrivit art. 342 CPP, constituie obiect al verificării în camera preliminară:

- a) competența instanței;
- b) legalitatea sesizării instanței de către procuror;
- c) legalitatea administrării probelor în cursul urmăririi penale;
- d) legalitatea efectuării actelor de către organele de urmărire penală.

Din examinarea acestor dispoziții rezultă opțiunea legiuitorului de a supune verificării în această procedură *doar aspectele privind legalitatea* trimiterii în judecată, adică îndeplinirea, sub aspectul *legalității*, a condițiilor pentru ca o cauză penală să poată fi supusă judecării. Nu constituie obiect al verificării *temeinicia* acuzației, deoarece implicarea judecătorului de cameră preliminară într-o astfel de evaluare ar conduce la concluzii privind existența faptei, identitatea făptuitorului și vinovăția acestuia, elemente a căror existență se constată doar în urma judecării, cu respectarea garanțiilor specifice realizării actului jurisdicțional.

Verificând numai legalitatea, obiectul camerei preliminare îl constituie doar parțial cerințele care trebuie îndeplinite de trimiterea în judecată dispusă conform art. 327 lit. a) CPP (pentru a se dispune trimiterea în judecată, procurorul trebuie să constate nu numai legalitatea urmăririi, dar și că fapta există, a fost săvârșită de inculpat, care răspunde penal).

În lege nu sunt precizate criteriile de evaluare a legalității urmăririi penale, verificarea urmând a se efectua conform normelor care garantează legalitatea acestei faze. Judecătorul va verifica dacă probele au fost administrate, iar actele au fost dispuse și efectuate conform exigențelor care reglementează aceste activități în faza urmăririi penale, urmând a aplica, în cazul încălcării normelor de procedură, sancțiunea procesuală adecvată.

110. Verificarea competenței instanței. Potrivit art. 344 alin. (1) CPP, după sesizarea instanței, dosarul se repartizează aleatoriu judecătorului de cameră preliminară, care va verifica dacă instanța sesizată prin rechizitoriu este competentă să soluționeze cauza respectivă.

Stabilirea competenței se va face *prin raportare la încadrarea juridică a faptelor prevăzută în rechizitoriu* (textul din legea penală nerespectat de inculpat), *la calitatea inculpatului*, fără ca judecătorul de cameră preliminară să poată aprecia sau verifica în această procedură dacă faptele care constituie obiectul acuzației sunt reale sau dacă sunt suficiente probe care probează vinovăția^[1] și fără să poată să schimbe încadrarea juridică^[2].

^[1] I.C.C.J., înch. din 19 februarie 2016, în A. BARBU, G. TUDOR, A.M. ȘINC, *op. cit.*, p. 702-704.

^[2] C.A. Galați, s. pen. și min., înch. din 27 mai 2016, în T. MANEA, A.S. UZLĂU, C. VOICU, *op. cit.*, p. 33. „Susținerea apărătorului ales al contestatorilor, în sensul că încadrarea

Dacă se consideră că instanța nu este competentă, excepțiile de necompetență, potrivit art. 47 alin. (4) CPP, pot fi invocate din oficiu, de către procuror, de părți sau de persoana vătămată, iar în cazul admiterii, judecătorul de cameră preliminară își va declina competența, potrivit regulilor prevăzute în art. 50 CPP. În cazul unui conflict de competență, se aplică dispozițiile generale prevăzute în art. 51 CPP.

Întrucât soluțiile prevăzute de lege în cazul constatării unor nereguli ca urmare a verificării legalității competenței sunt diferite de cele în cazul verificării legalității actului de sesizare, are importanță *ordinea verificării*.

În doctrină s-a exprimat opinia că prioritate are verificarea legalității competenței, înaintea altor cereri sau excepții, inclusiv față de regularitatea actului de sesizare^[1]. În ceea ce privește reglementarea anterioară, care obliga la verificări similare (art. 300 CPP 1968), s-a susținut că ceea ce primează este verificarea regularității sesizării și, numai după ce judecătorul constată regularitatea sesizării, verifică competența^[2].

În cazul primei opinii, dacă s-ar dispune declinarea pe motiv de necompetență, este posibil ca ulterior, în urma verificării legalității actului de sesizare, eventual a înlăturării neregulilor potrivit art. 345 alin. (3) CPP, la instanța căreia i-a fost declinată cauza să apară din nou problema declinării.

111. Verificarea legalității sesizării corespunde în mare măsură, potrivit art. 345 alin. (3) CPP^[3], verificării de către judecător a *regularității actului de sesizare*, iar de rezultatul acestei verificări (dacă au fost sau nu au fost constatate neregularități) depinde ulterior soluția dispusă de judecător.

Obligația verificării regularității actului de sesizare înainte de începerea judecării era prevăzută și în vechea reglementare, rezolvările privind această evaluare fiind considerate în continuare valabile^[4]. Astfel, s-a considerat că verificarea rechizitoriului poartă asupra actului de sesizare propriu-zis, asupra îndeplinirii condițiilor prevăzute de lege cu privire la conținutul actului de sesizare și asupra respectării dispozițiilor art. 264

juridică nu este corectă în trafic de persoane, nu poate fi primită de către curte, deoarece în această etapă procesuală nu poate fi pusă în discuție schimbarea încadrării juridice a faptei reținute în rechizitoriu, dispozițiile procesuale penale necuprinzând reglementări în acest sens. Din rațiuni evidente, legate de respectarea contradictorialității, nemijlocirii, oralității, schimbarea încadrării juridice a faptei poate fi pusă în discuție doar în faza de judecată” (C.A. Cluj, s. pen. și min., înch. nr. 217/2015, www.legeaz.net).

^[1] C. VOICU, D. ATASIEI, T. MANEA, în N. VOLONCIU, A.S. UZLĂU (COORD.), *op. cit.*, p. 1027; I. KUGLAY, în M. UDROIU (COORD.), *op. cit.*, p. 1439.

^[2] V. DONGOROZ ȘI COLAB., *op. cit.*, vol. VI, p. 149.

^[3] În doctrină au fost exprimate diferite opinii privind inadvertența legislativă constând în folosirea a două noțiuni distincte privind aceeași activitate, și anume *legalitatea sesizării instanței și neregularitatea actului de sesizare*. S-a susținut că neregularitatea are un conținut mai mare, care îl include și pe cel de nelegalitate; în acest sens, I. KUGLAY, în M. UDROIU (COORD.), *op. cit.*, p. 1419. În sens contrar, C. VOICU, D. ATASIEI, T. MANEA, în N. VOLONCIU, A.S. UZLĂU (COORD.), *op. cit.*, p. 1004.

^[4] Potrivit art. 300 alin. (1) CPP 1968, la prima înfățișare, *instanța era datoare să verifice, din oficiu, regularitatea actului de sesizare*. Actul de sesizare este rechizitoriul procurorului, întocmit cu respectarea dispozițiilor legii (art. 264 CPP 1968, art. 329 CPP în vigoare).

alin. (3) CPP 1968 (art. 328 CPP actual), iar nu asupra modului în care au fost respectate dispozițiile legale care reglementează desfășurarea urmăririi penale^[1]. Obiectul verificării privește exclusiv aspectele de fond și de formă intrinseci ale rechizitoriului, și nu aspecte privind legalitatea efectuării urmăririi penale^[2].

În același sens este și practica judiciară actuală privind verificarea legalității actului de sesizare, care poartă numai asupra actului de sesizare propriu-zis, asupra îndeplinirii condițiilor prevăzute de lege cu privire la conținutul actului de sesizare și asupra respectării dispozițiilor art. 328 CPP, iar nu asupra modului în care au fost respectate dispozițiile care reglementează efectuarea urmăririi penale^[3].

Din redactarea art. 342 CPP rezultă faptul că verificarea legalității urmăririi penale este o activitate distinctă în cadrul obiectului procedurii în camera preliminară.

112. Verificarea legalității administrării probelor în cursul urmăririi penale constituie un alt obiectiv al camerei preliminare, fiind concepută de legiuitor distinct de verificarea regularității actului de sesizare. Administrarea probelor constituie un complex de acte procedurale prin care se strâng și se aduc în fața organelor judiciare probele necesare rezolvării cauzei sub toate aspectele. Prin mecanismele (procedeele) probatorii prevăzute de lege se realizează în concret administrarea probelor, pentru ca, ulterior, datele factice aflate să fie evaluate în vederea soluționării cauzei.

Sensul și limitele dispozițiilor privind verificarea legalității administrării probelor trebuie înțelese în contextul procesual al îndeplinirii în camera preliminară a funcției judiciare de *verificare a legalității trimiterii în judecată* prevăzute de art. 3 alin. (1) lit. c) CPP, interpretată într-un sens larg, corespunzător necesităților îndeplinirii acestei funcții (verificarea nu se limitează doar la actul de trimitere în judecată), care presupune verificarea legalității administrării *probelor care susțin acuzarea*. Pentru a corespunde exercitării funcției judiciare de verificare a legalității actului de trimitere în judecată și a *probelor pe care acesta se bazează* în sensul art. 3 alin. (6) CPP, această verificare privește *toate probele* care susțin acuzarea.

Întrucât probe care susțin sesizarea instanței pot fi administrate și de *alte organe judiciare*, vor fi supuse verificării și acestea, chiar dacă dispozițiile art. 342 CPP stabilesc ca obiectiv al camerei preliminare *numai* legalitatea administrării probelor *efectuate de organele de urmărire penală*. Îndeplinirea funcției judiciare de verificare a legalității trimiterii în judecată, în contextul art. 3 alin. (6) CPP, nu este posibilă decât dacă judecătorul de cameră preliminară se pronunță asupra legalității tuturor probelor care motivează actul de trimitere în judecată, *indiferent de organul judiciar care le administrează în cursul urmăririi penale*.

De exemplu, sunt supuse verificării atât actul de încuviințare de către *judecătorul de drepturi și libertăți* a metodelor speciale de supraveghere tehnică sau de confirmare a măsurii de supraveghere tehnică autorizate anterior de către procuror, cât și procedeele

[1] I.C.C.J., s. pen., dec. nr. 377/2010, www.scj.ro.

[2] I.C.C.J., compl. 9 jud., dec. nr. 280/2006, www.scj.ro.

[3] I.C.C.J., înch. din 19 februarie 2016, în A. BARBU, G. TUDOR, A.M. ȘINC, *op. cit.*, p. 702-704.

probatorii prin care s-au obținut mijloacele de probă (încuviințate sau confirmate de judecătorul de drepturi și libertăți, conform art. 140, art. 141 CPP).

Chiar dacă actul sau activitatea procesuală au fost realizate de un judecător, care oferă serioase garanții în ceea ce privește independența și imparțialitatea sa, ceea ce ar exclude o verificare ulterioară, acesta le evaluează dintr-o altă perspectivă procesuală, a restrângerii drepturilor și libertății persoanei, și nu a *legalității actului de sesizare*.

În acest context, s-a considerat că, „în procedura camerei preliminare, în măsura în care persoanele prevăzute de art. 344 alin. (2) formulează cereri și excepții referitoare la nelegalitatea probelor obținute prin procedeul supravegherii tehnice, judecătorul va putea verifica îndeplinirea tuturor condițiilor legale referitoare la procedura supravegherii tehnice”^[1]. Chiar dacă măsura de supraveghere tehnică a fost dispusă de către judecătorul de drepturi și libertăți, care verifică îndeplinirea condițiilor prevăzute în art. 139 CPP, „calitatea de magistrat a acestuia nu implică, *ipso facto*, legalitatea și conformitatea măsurii cu art. 8 din Convenția europeană a drepturilor omului (privind dreptul la respectarea vieții private și de familie), un astfel de raționament făcând inoperant orice recurs formulat de părțile interesate”^[2].

Astfel, sunt supuse verificării, indiferent de organul judiciar care le-a administrat, actele prin care probele au fost admise, procedeul probator prin care mijlocul de probă a fost obținut, inclusiv, dacă legea prevede pentru efectuarea acestora, încuviințările, autorizările sau confirmările necesare.

Întrucât obiect al camerei preliminare îl constituie verificarea *legalității* administrării probelor, rezultă că examinarea în camera preliminară nu privește *calitatea* probei, *legătura* cu obiectul probațiunii, dacă aceasta, în funcție de caracteristicile pe care trebuie să le prezinte (pertinență, concludență, utilitate), poate justifica o soluție în cauza respectivă^[3]. Evaluarea probelor în ceea ce privește legătura cu obiectul probațiunii se va face de către judecătorul care administrează în mod nemijlocit probele și se va regăsi în soluția dispusă.

113. Legalitatea efectuării actelor de urmărire penală. Sunt supuse verificării actele care au determinat începerea urmăririi penale și cele care au asigurat, ca manifestări de voință ale organelor judiciare, parcursul cauzei până la trimiterea în judecată. Vor fi verificate ordonanțele de începere și de continuare a urmăririi penale, de punere

^[1] C.C.R., dec. nr. 244/2017 (M. Of. nr. 529 din 6 iulie 2017), § 38.

^[2] *Idem*, § 60. Ingerințele privind dreptul la viață privată prin utilizarea unor asemenea măsuri de supraveghere trebuie permise numai în cazurile prevăzute în art. 8 din Convenția europeană a drepturilor omului și, totodată, trebuie *însoțite de garanții adecvate și eficiente* care să elimine eventuale abuzuri. Aceste garanții, în consens cu dispozițiile art. 13 din Convenție privind dreptul la un recurs efectiv în cazul încălcării drepturilor și libertăților prevăzute în Convenție, pot fi concretizate în *proceduri* care au ca obiect chiar *controlul dispunerii și desfășurării procedeelelor* privind măsurile de supraveghere tehnică în cursul urmăririi penale. În acest sens poate fi percepută obligația judecătorului de cameră preliminară de a verifica legalitatea administrării probelor și a efectuării actelor de urmărire penală, indiferent de organul judiciar care le-a dispus sau efectuat.

^[3] În acest sens, I.C.C.J., înch. din 19 februarie 2016, în A. BARBU, G. TUDOR, A.M. ȘINC, *op. cit.*, p. 702-704.

în mișcare a acțiunii penale, actele dispuse în materia probațiunii. Prin aceste acte se asigură realizarea obiectului urmăririi penale, și anume strângerea probelor necesare cu privire la existența infracțiunii, identificarea făptuitorului, stabilirea răspunderii acestuia, pentru a se constata dacă este sau nu cazul să se dispună trimiterea în judecată.

Nu sunt supuse verificării actele organelor judiciare care, potrivit legii, constituie obiectul unei alte examinări, cum sunt încheierile judecătorului de drepturi și libertăți prin care se pronunță cu privire la propunerile de luare a măsurilor preventive sau cele privind rezolvarea contestației privind măsurile asigurătorii luate de către procuror în cursul urmăririi penale (conform art. 250 CPP). Totodată, aceste acte sau activități nu privesc susținerea acușării.

Cu toate că sunt menționate ca obiective distincte ale verificării în camera preliminară, legalitatea administrării probelor și legalitatea actelor de urmărire penală sunt în stare de condiționare. De exemplu, constatarea ca nelegală a administrării unor probe poate afecta actul bazat pe probele respective (poate fi contestată continuarea urmăririi penale *in personam*, dacă probele din care rezultă bănuiala rezonabilă nu au fost administrate potrivit legii).

114. Durata procedurii în camera preliminară. Potrivit art. 343 CPP, procedura privind verificările efectuate de judecătorul de cameră preliminară este de *cel mult 60 de zile*, termenul fiind calculat *de la data înregistrării cauzei la instanță*. Contextul procedural inițial al camerei preliminare permitea judecătorului respectarea acestui termen, considerat ca fiind *de recomandare* (procedura camerei preliminare era nepublică, necontradictorie, scrisă, fără participarea părților, a persoanei vătămate, care nu puteau susține personal, în fața judecătorului, obiecțiile cu privire la actul de sesizare sau actele efectuate în cursul urmăririi penale, în limitele stabilite prin art. 342 CPP).

Ulterior însă, ca urmare a intervenției Curții Constituționale (mai ales prin Decizia nr. 641/2014^[1]), cadrul procesual a fost modificat, amplificându-se atât ca activități, dar și ca durată: judecătorul de cameră preliminară soluționează cererile formulate în camera de consiliu, cu citarea părților și a persoanei vătămate și cu participarea procurorului^[2]. Fiind modificate dispozițiile care asigurau pe cât posibil respectarea duratei procedurii în camera preliminară stabilite prin lege, menținerea dispozițiilor art. 343 CPP în această formă pare nejustificată.

115. Măsurile premergătoare. Procedura în camera preliminară, după cum este reglementată, cuprinde mai multe stadii procesuale: măsurile premergătoare, soluționarea cererilor și a excepțiilor formulate potrivit acestei proceduri și soluționarea (soluțiile) de către judecătorul de cameră preliminară sesizat prin rechizitoriu și, ulterior, dacă este cazul, de către judecătorul de cameră preliminară sesizat cu soluționarea contestației.

^[1] M. Of. nr. 887 din 5 decembrie 2014.

^[2] Decizia Curții Constituționale a fost transpusă în Codul de procedură penală prin O.U.G. nr. 82/2014 (M. Of. nr. 911 din 15 decembrie 2014), aprobată cu modificări prin Legea nr. 75/2016 (M. Of. nr. 334 din 29 aprilie 2016).

Măsurile premergătoare constituie consecința îndeplinirii de către judecător, *după* repartizarea aleatorie a dosarului, a obligațiilor prevăzute în art. 344 CPP, de natură a pune cauza în starea procesuală necesară soluționării cererilor și excepțiilor, și anume:

a) *Comunicarea copiei certificate a rechizitoriului sau, dacă este cazul, a traducerii autorizate a acestuia* către inculpat^[1]. Dacă inculpatul este privat de libertate, comunicarea se va face la locul de detenție, iar în cazul în care se află în stare de libertate, la adresa unde locuiește ori la adresa la care acesta a solicitat comunicarea actelor de procedură. Copia rechizitoriului se comunică numai inculpatului, celelalte părți și persoana vătămată având posibilitatea solicitării unei copii cu ocazia consultării dosarului la instanță.

b) *Încunoștințarea inculpatului, a părților și a persoanei vătămate* cu privire la obiectul procedurii în camera preliminară, la dreptul de a-și angaja un avocat, precum și la termenul în care, de la data acestei comunicări, pot formula în scris cereri și excepții cu privire la legalitatea sesizării instanței, legalitatea administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală. Termenul fixat de judecător pentru formularea cererilor și excepțiilor *nu poate fi mai scurt de 20 de zile*. Acest termen, care curge de la data comunicării, este considerat a fi *rezonabil* în ceea ce privește formularea cererilor și excepțiilor și se stabilește de judecător în funcție de complexitatea cauzei și de alte date referitoare la particularitățile acesteia.

Cu toate că din redactarea art. 344 alin. (2) CPP reiese că obiecțiile formulate în scris s-ar limita doar la legalitatea sesizării, a administrării probelor și a efectuării actelor de urmărire penală, cererile și excepțiile pot privi și alte nereguli, de exemplu, cele referitoare la competența instanței, care constituie un alt obiect al camerei preliminare. Totodată, chiar dacă judecătorul stabilește un termen, cererile și excepțiile privind legalitatea administrării probelor și a actelor de urmărire penală *pot fi depuse și ulterior*, întrucât din reglementarea existentă, mai ales după intervenția Curții Constituționale prin Decizia nr. 641/2014, nu rezultă că acesta are natura juridică a unui termen de decădere^[2].

Acest termen nu are caracterul unui *anumit termen stabilit prin lege*, în sensul art. 268 alin. (1) CPP, astfel încât nerespectarea lui să atragă decăderea din exercițiul dreptului. Nu este un termen fix, stabilit prin lege, doar că nu poate fi mai scurt de 20 de zile, iar faptul că este *fixat de judecător* și variază după cum apreciază acesta în funcție de complexitatea și de particularitățile cauzei îi atribuie mai mult caracterul unui *termen judiciar*.

^[1] Potrivit art. 329 alin. (3) și (4) CPP, „(3) În situația în care inculpatul nu cunoaște limba română, se vor lua măsuri pentru traducerea autorizată a rechizitoriului, care va fi atașată actelor menționate la alin. (2). Când nu există traducători autorizați, traducerea rechizitoriului se face de o persoană care poate comunica cu inculpatul. (4) Inculpatul, cetățean român aparținând unei minorități naționale, poate solicita să îi fie comunicată o traducere a rechizitoriului în limba maternă”.

^[2] „Termenul în care inculpatul, persoana vătămată și celelalte părți pot formula în scris cereri și excepții cu privire la legalitatea sesizării instanței, legalitatea administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală este un termen de recomandare” – I.C.C.J., compl. RIL, dec. nr. 14/2018 (M. Of. nr. 765 din 5 septembrie 2018).

Interpretarea este și în sensul reglementării sancțiunii nulității, care poate fi invocată, în ceea ce privește actele de urmărire penală, *până la închiderea procedurii în camera preliminară*, deci cu depășirea termenului fixat de judecătorul de cameră preliminară potrivit art. 344 alin. (2) CPP pentru depunerea cererilor și a excepțiilor [art. 281 alin. (4) lit. a), respectiv art. 282 alin. (4) lit. a) CPP].

c) *Asigurarea asistenței juridice* în cazul în care este obligatorie, potrivit art. 90 CPP. Judecătorul de cameră preliminară face demersurile necesare pentru desemnarea avocatului din oficiu, iar după desemnare stabilește termenul de formulare de către acesta a cererilor și excepțiilor în aceleași condiții ca și în cazul părților și al persoanei vătămate, termen care, de asemenea, nu poate fi mai scurt de 20 de zile [art. 344 alin. (3) CPP]. Întrucât legea stabilește și pentru celelalte părți și persoana vătămată cazuri de asistență juridică obligatorie, pentru egalitate de tratament, dispozițiile ar trebui aplicate în mod corespunzător și acestora.

d) *Stabilirea termenului pentru soluționarea cererilor și a excepțiilor* formulate de părți și de persoana vătămată ori a excepțiilor ridicate din oficiu de către judecător.

116. Soluționarea cererilor și a excepțiilor și soluțiile pe care le poate pronunța judecătorul de cameră preliminară. Soluțiile sunt determinate de obiectul camerei preliminare, limitat doar la o cenzură a legalității administrării probelor, a actelor de urmărire penală, fără ca judecătorul de cameră preliminară să poată decide cu privire la stingerea acțiunii penale. Judecătorul de cameră preliminară procedează diferit după cum *au fost formulate sau nu cereri și excepții* de către părți, persoana vătămată ori au fost invocate din oficiu, cât și după *modul rezolvării acestora*.

116.1. Dacă inculpatul, celelalte părți, persoana vătămată **nu au formulat cereri și excepții** în termenul deja fixat de judecător (minimum 20 de zile) și nici judecătorul de cameră preliminară *nu a ridicat din oficiu excepții* în acest termen, acesta va constata legalitatea sesizării instanței, a administrării probelor și a efectuării actelor de urmărire penală și va dispune, prin aceeași încheiere, *începerea judecății*. Întrucât nu au fost formulate cereri și excepții care să impună dezbaterea lor, judecătorul *nu va cita părțile și persoana vătămată* și se va pronunța în camera de consiliu *fără participarea procurorului*, încheierea fiind comunicată de îndată acestora [art. 346 alin. (1) CPP].

116.2. Dacă **au fost formulate cereri și excepții**, judecătorul va decide cu privire la acestea la termenul stabilit, *pe baza lucrărilor și a materialului de la dosar*, adică a tuturor actelor și măsurilor dispuse, a probelor administrate, cât și a înscrisurilor noi prezentate.

Referitor la rezolvarea cererilor și excepțiilor, forma inițială a art. 345 alin. (1) CPP nu prevedea și posibilitatea invocării înscrisurilor noi, această prevedere fiind introdusă ca urmare a modificării și completării textului prin Legea nr. 75/2016 privind aprobarea O.U.G. nr. 82/2014, modificare determinată de Decizia Curții Constituționale nr. 641/2014. În această decizie, Curtea a constatat că din reglementarea camerei preliminare rezultă imposibilitatea judecătorului de a administra probe pentru a rezolva cererile și excepțiile invocate și a decide cu privire la legalitatea probelor administrate în cursul urmăririi penale și că, fără a avea această posibilitate, aprecierile judecătorului

cu privire la legalitatea probelor sau excluderea acestora *vor fi formale*, fiind astfel exclusă posibilitatea clarificării stării de fapt^[1].

Fiind ulterior sesizată cu aceeași problemă, Curtea Constituțională a considerat că modificarea art. 345 alin. (1) CPP în sensul posibilității administrării înscrisurilor noi nu corespunde cerințelor stabilite prin Decizia nr. 641/2014, întrucât, și în acest caz, nu se poate ajunge *decât la o constatare formală a legalității probelor administrate în faza urmăririi penale*. Limitarea mijloacelor de probă conduce de fapt la *limitarea independenței judecătorului în îndeplinirea actului de justiție, dar și la încălcarea dreptului la apărare și a dreptului la un proces echitabil, mai ales în ceea ce privește dreptul la egalitatea armelor*. De aceea, Curtea a decis^[2] că soluția legislativă cuprinsă în art. 345 alin. (1) CPP este neconstituțională, întrucât contravine dispozițiilor constituționale privind independența judecătorului în realizarea actului de justiție.

116.3. Sancțiuni. Referitor la cadrul juridic în care vor fi rezolvate cererile și excepțiile privind legalitatea administrării probelor sau efectuarea actelor de urmărire, întrucât nu sunt prevăzute norme distincte, vor fi aplicate regulile comune, proprii sancțiunilor procedurale. Dacă se solicită constatarea *nulității relative*, vătămarea poate fi invocată, potrivit art. 282 alin. (2) CPP, numai de persoana care are un interes propriu. Ca urmare a Deciziei nr. 554/2017 a Curții Constituționale^[3], în prezent, nulitatea relativă poate fi invocată și din oficiu, de către judecătorul de cameră preliminară.

Dacă se invocă *nulitatea absolută*, aceasta poate fi constatată la cerere sau din oficiu de judecător, până la încheierea procedurii în camera preliminară. Mai mult, prin Decizia nr. 88/2019^[4], Curtea Constituțională a constatat neconstituționalitatea dispozițiilor art. 281 alin. (4) lit. a) raportate la art. 281 alin. (1) lit. f) CPP, care restrâng la momentul încheierii procedurii în camera preliminară posibilitatea invocării nulității absolute ce decurge din încălcarea dispozițiilor privind asistența juridică obligatorie în cursul urmăririi penale sau al camerei preliminare. În cazul excluderii sunt aplicabile dispozițiile art. 102 CPP, legat tot de constatarea nulității actului prin care s-a dispus sau autorizat administrarea unei probe ori prin care aceasta a fost administrată.

[1] C.C.R., dec. nr. 641/2014, § 60, 61.

[2] Prin Decizia nr. 802/2017 (M. Of. nr. 116 din 6 februarie 2018), Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că soluția legislativă cuprinsă în art. 345 alin. (1) CPP, care nu permite judecătorului de cameră preliminară, în soluționarea cererilor și excepțiilor formulate ori excepțiilor ridicate din oficiu, să administreze alte mijloace de probă în afara „oricărui înscrisuri noi prezentate”, este neconstituțională. Curtea a reținut că dispozițiile art. 345 alin. (1) CPP, astfel cum au fost modificate prin Legea nr. 75/2016, limitează mijloacele de probă ce pot fi administrate în procedura de cameră preliminară, în vederea verificării legalității administrării probelor, doar la „înscrisurile noi prezentate”, revenindu-se, în acest fel, la constatarea formală a legalității probelor, astfel cum s-a reținut în Decizia nr. 641/2014. Totodată, Curtea a constatat că dispozițiile art. 345 alin. (1) CPP, astfel cum au fost modificate prin Legea nr. 75/2016, limitează exercițiul procesual al judecătorului de cameră preliminară, independența sa în realizarea actului de justiție, pe de o parte, și încălcă dreptul la apărare și dreptul la un proces echitabil al părților și persoanei vătămate, în componenta sa referitoare la egalitatea armelor, pe de altă parte.

[3] M. Of. nr. 1013 din 21 decembrie 2017.

[4] M. Of. 499 din 20 iunie 2019.

116.4. Procedura soluționării cererilor și excepțiilor se va desfășura în camera de consiliu, în prezența părților, a persoanei vătămate și a procurorului, care vor depune concluzii. Absența părților sau a persoanei vătămate, legal citate, nu va împiedica soluționarea cererilor și excepțiilor.

Cererile și excepțiile discutate în contradictoriu nu se limitează la cele menționate în scris, părțile, persoana vătămată, chiar judecătorul pot invoca și altele la termenul fixat, identificate din studiul dosarului sau reieșite din susținerile celorlalți participanți. De altfel, contradictorialitatea însăși, prin natura sa, justifică o astfel de abordare.

După modul în care judecătorul decide cu privire la admiterea sau respingerea cererilor și excepțiilor, se disting următoarele soluții:

a) *Cererile și excepțiile invocate în fața judecătorului sau ridicate din oficiu de către acesta au fost respinse în totalitate.* În acest caz, prin încheierea de respingere, judecătorul de cameră preliminară constată legalitatea sesizării instanței, a administrării probelor, a efectuării actelor de urmărire penală și dispune începerea judecătii. Ca și în cazul în care nu s-au formulat obiecții la actul de sesizare, judecătorul, respingând în totalitate cererile și excepțiile, constată îndeplinirea condițiilor pentru începerea judecătii. Implicit sunt considerate ca îndeplinite, în ceea ce privește legalitatea, condițiile cerute pentru trimiterea în judecată prevăzute în art. 327 lit. a), cât și faptul că rechizitoriul corespunde condițiilor prevăzute de art. 328 CPP. Judecătorul de cameră preliminară va dispune respingerea cererilor și excepțiilor și începerea judecătii *prin aceeași încheiere.*

b) *Cererile și excepțiile au fost admise, judecătorul dispunând excluderea tuturor probelor administrate în faza urmăririi penale, consecința fiind lipsa de suport probator al acuzației.* În acest caz, judecătorul de cameră preliminară, *prin aceeași încheiere,* va dispune excluderea tuturor probelor și *restituirea cauzei la procuror,* conform art. 346 alin. (3) lit. b) și alin. (4)² CPP. Întrucât sunt excluse toate probele administrate în cursul urmăririi penale, care constituie suportul probator al întregii cauze, aceasta nu mai poate urma parcursul prevăzut de lege. Suportul probator al cauzei fiind afectat în totalitate, actul de sesizare nu mai produce efectul prevăzut de lege, și anume investirea instanței cu fapte atribuite unor persoane, care permit exercițiul unei *acțiuni penale apte să angajeze în continuare răspunderea penală.*

Acest incident procedural, și anume excluderea în totalitate a probelor care dovedesc existența faptelor atribuite inculpatului, *lipsește acțiunea penală de temeiul de fapt* [potrivit art. 16 alin. (1) lit. c) CPP, acțiunea penală se stinge când nu există probe că o persoană a comis infracțiunea].

c) O *altă categorie de soluții* derivă din procedura prevăzută în art. 345 alin. (3) CPP, prin care, în urma examinării cererilor și excepțiilor invocate:

– sunt constatate *neregularități ale actului de sesizare,*

– sunt *sanționate cu nulitatea unele acte* de urmărire penală constatate ca nelegale ori

– sunt *excluse una sau mai multe probe* administrate în cursul urmăririi penale.

În aceste ipoteze, judecătorul nu va soluționa cauza precum în celelalte cazuri, încheierea prin care a constatat neregulile va fi *comunicată procurorului,* care în termen de 5 zile de la comunicare va remedia neregulile actului de sesizare, dacă au